

Nr 9.

Allmänna beredningsutskottets utlåtande över motion om ökad forsknings- och propagandaverksamhet rörande barnolycksfallen.

I de likalydande motionerna I: 292 av fru *Sjöström-Bengtsson m. fl.* och II: 479 av fröken *Elmén m. fl.* hemställes, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t begära, att Kungl. Maj:t måtte föranstalta om utredning rörande möjliga åtgärder för att stödja, utvidga och effektivisera forsknings- och propagandaverksamheten rörande barnolycksfallen samt för riksdagen framlägga de förslag, som härav föranledes.

I motionen framhålles, att barnolycksfallen är av mycket stor omfattning och att ungefär 1/4 av dem händer i trafiken och 1/3 sker genom drunkning. Vidare framhålles att vissa initiativ i förebyggande syfte redan vidtagits, men att trots detta arbete olycksfallssiffrorna stiger. I vissa andra länder har man sökt motverka riskerna för barnolycksfall, och i en del länder har staten stött verksamheten. Särskilt i England har man nått ett gott resultat. För ett effektivt arbete krävs dels aktuell statistik och dels en kontinuerlig propaganda. För att nå ett effektivt förebyggande arbete erfordras stöd från statens sida.

Utskottet har inhämtat yttranden över motionen från skolöverstyrelsen, socialstyrelsen och statens trafiksäkerhetsråd samt dessutom berett Simfrämjandet tillfälle att inkomma med yttrande.

Skolöverstyrelsen anför bl. a. att den finner det synnerligen angeläget, att allt som kan göras för att begränsa barnolycksfallen också blir gjort. Ett mycket viktigt led i denna verksamhet utgöres av upplysning dels bland föräldrarna, dels bland barnen i skolåldrarna, som därigenom ges möjlighet att skydda sig själva, men även att se till att barn i förskoleåldern icke onödigtvis utsättes för olycksrisker. Överstyrelsen har sökt bidra till en minskning av antalet drunkningsolyckor samt antalet olyckor i trafiken genom ett flertal åtgärder. Överstyrelsen samarbetar därvid dels med Riksföreningen för simningens främjande och Svenska livräddningssällskapet, dels med Nationalföreningen för trafiksäkerhetens främjande (NTF). För att stimulera skolungdomen att allmänt lära sig simma har överstyrelsen bl. a. rekommenderat skolledare och skolstyrelser att på termins- och avgångsbetyg göra anteckningar om full-

gjorda simkunnighetsprov. För att effektivisera trafikundervisningen har överstyrelsen i samråd med NTF låtit utarbeta en handbok för lärare. Denna utkom hösten 1953 och torde nu vara spridd över hela landet. För att ytterligare främja trafikundervisningen anordnade överstyrelsen och NTF under 1953 tre kurser med sammanlagt 180 deltagare för lärare och polismän. Även innevarande år kommer tre sådana kurser att anordnas. Vidare har överstyrelsen och NTF gemensamt anordnat konsulentverksamhet på trafikundervisningens område under två månader åren 1952 och 1953. Också denna verksamhet kommer att fortsätta under innevarande år.

Överstyrelsen har även sökt bidra till en minskning av antalet barnolycksfall genom att stödja den under våren 1953 av försäkringsbolagens upplysningstjänst startade kampanjen mot olyckshändelser bland barnen. I det propagandamaterial, som genom överstyrelsens försorg utsändes till vissa klasser i folkskolan, realskolan och flickskolan, ingick även en tidning "Blinken", vilken hittills utkommit med två nummer i en upplaga av 250 000 exemplar per nummer. I kampanjen ingår därjämte artiklar i pressen, föredrag och utställningar. Överstyrelsen har under hand inhämtat, att förslag föreligger om att inrätta en permanent kommitté för upplysningar i syfte att minska antalet barnolycksfall.

Styrelsen hänvisar vidare till det arbete, som bedrivs av statens trafiksäkerhetsråd och folkbadsutredningen. Styrelsen anser det vara i och för sig önskvärt, att den vidgade sin upplysningsverksamhet, sådan den avses i motionen, men framhåller, att den saknar såväl erforderliga personella resurser som anslag för en sådan utökning av sin verksamhet, samt slutar med att tillstyrka motionen.

Socialstyrelsen framhåller huvudsakligen betydelsen av en fullständig och aktuell statistik samt tillstyrker motionen.

Statens trafiksäkerhetsråd redogör för den verksamhet, som bedrivs av rådet, och för undersökningar som pågår. Rådet anser, att motionen bör föranleda, att rådets forskningsmedel förstärkes genom ökat anslag.

Simfrämjandet finner motionen behjärtansvärd och tillstyrker den.

Utskottet. Utskottet, som finner de av motionärerna anförda synpunkterna värda det största beaktande, anser den föreslagna utredningen böra komma till stånd.

Motionärerna omnämner, att vid akademiska sjukhuset i Uppsala nu pågår forskningsarbete rörande barnolycksfallen. Forskningen, som sker i samarbete med sociologiska institutionen i Uppsala, kan i största korthet sägas syfta till en undersökning av de sociala och psykologiska fak-

torernas samt miljöfaktorernas betydelse vid barnolycksfallen. Verksamheten har hittills helt bekostats av en av undersökningsledarna. Utskottet finner denna forskning så värdefull att utredningen bör pröva frågan om stöd till densamma. Utredningen torde jämväl böra överväga frågan om igångsättande av ytterligare forskningsverksamhet på området.

I motionerna framföres önskemål om en fullständig och aktuell statistik rörande barnolycksfallen. Socialstyrelsen har i sitt yttrande över motionerna vitsordat behovet av sådan statistik. Uppenbarligen måste det vara förenat med avsevärda svårigheter att erhålla en uttömmande statistik över olyckor, som icke fått dödlig utgång. Det torde likväl vara möjligt att utöka det alltför knappa material som nu finnes beträffande dessa olyckor. Med hänsyn till den synnerligen stora vikt tillgången till statistiskt material har för bedömning av olika problem på förevarande område bör utredningen ingående pröva frågan om en förbättrad statistik.

Åtskilliga författningar innehåller bestämmelser av betydelse för förebyggande av olycksfall bland barn. Som exempel härpå kan nämnas författningarna om gifter och om explosiva varor. Utredningen bör ägna uppmärksamhet åt frågan om effektivisering av den förebyggande verksamheten genom lagstiftning. Vad utskottet här närmast avser är sådana författningsbestämmelser som gäller förvaring i hemmen av giftiga eller eljest skadliga ämnen, barnens tillgång till leksaker o. d., innehållande explosiva ämnen, skyddsanordningar vid väggkontakter för elektriska ledningar m. m. Vissa trafikregler och regler om straffpåföljd vid trafikförseelser kan jämväl tarva en översyn.

Propagandan torde vara ett av de viktigaste vapnen i kampen mot barnolycksfallen. Som bl. a. framgår av motionerna pågår f. n. en livlig propagandaverksamhet till stor del i samarbete mellan statliga verk och enskilda organisationer. Det är här dock övervägande fråga om åtgärder av engångsnatur. Utskottet, som finner de redan tagna initiativen värda allt erkännande, delar motionärernas uppfattning om behovet av en kontinuerlig propaganda. Propagandan är självfallet av största betydelse inte minst för att göra vunna forskningsresultat och nya författningsbestämmelser så allmänt kända, att de verkligen blir effektiva. Utredningen bör ingående överväga frågorna, till vilka propagandaverksamheten bör rikta sig och vilka propagandamedel som kan komma till användning. Vad gäller den första frågan kommer naturligen dels föräldrar och dels barn över en viss ålder främst i åtanke. Propagandan bör dock även riktas åt många andra håll. Det torde sålunda t. ex. vara möjligt att genom propaganda fästa de i byggnadsplaneärenden beslu-

tande myndigheternas uppmärksamhet på att bebyggelseplaneringen har stor betydelse när det gäller att förebygga barnolycksfall. Vidare torde upplysningsverksamhet böra bedrivas inom motorismens organisationer. Vad gäller medlen för propagandan bör utöver de gängse kommunikationsmedlen, radio, tidningspress, broschyrer, affischer, film etc., även ytterligare möjligheter övervägas. En metod som sannolikt skulle få god effekt vore anordnande av föräldramöten med deltagande även av föräldrar till barn under skolåldern. Andra arrangemang av liknande slag kan även tänkas.

En angelägenhet av största vikt är att den blivande utredningen får i uppdrag att framlägga förslag beträffande sättet för samordning av den verksamhet på olika områden, som är nödvändig för ett effektivt förebyggande av barnolycksfallen. En väl genomtänkt planläggning är utom ur effektivitetssynpunkt påkallad även av det skälet, att vissa av de åtgärder, som torde bli aktuella, får beräknas komma att draga icke obetydliga kostnader. Utskottet anser sig kunna förutsätta, att det i motionerna behandlade spørsmålet allmänt anses vara av sådan vikt och motionernas syfte så behjärtansvärt, att ingen vill förmena ifrågavarande verksamhet starkt ekonomiskt stöd från det allmännas sida. Mot utskottets tillstyrkan av utredning kan då måhända ställas alternativet, att man bör stanna vid att ekonomiskt stödja det nu pågående arbetet. Det torde enligt utskottets mening icke vara möjligt att åstadkomma en verkligt effektiv verksamhet och ett rationellt utnyttjande av tillgängliga medel, om icke en grundlig kartläggning av tänkbara åtgärder i motionernas syfte sker efter ungefärligen de riktlinjer som ovan skisserats. Utskottet vill framhålla att, med hänsyn bl. a. till att så vitt skilda områden kommer att beröras av den föreslagna utredningen, det är av särskild vikt att utredningen noga beaktar redan framlagda, ännu icke slutbehandlade utredningsförslag, som på något sätt kan anknytas till spørsmål om barnolycksfallen. Utredningen bör vidare ha sin uppmärksamhet riktad på frågan, huruvida sådana spørsmål nu behandlas av pågående utredningar eller framdeles göres till föremål för prövning genom utredningar. I nyssberörda hänseenden kan erinras om exempelvis 1953 års trafiksäkerhetsutrednings förslag och om det inom statens folkbadsutredning pågående arbetet.

Utskottet får under åberopande av vad ovan anförts hemställa,

att riksdagen må, med anledning av de likalydande motionerna I: 292 och II: 479, besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla att Kungl. Maj:t föranstaltar om utredning rörande möjliga åtgärder för att stödja, utvidga och effektivisera forsknings- och propagandaverk-

samheten rörande barnolycksfallen samt för riksdagen framlägger de förslag, som härav föranledes.

Stockholm den 2 mars 1954.

På allmänna beredningsutskottets vägnar:

PATRIK SVENSSON.

Närvarande:

från första kammaren: herrar Andersson, Lars, Nilsson, Hjalmar, Weiland*, fru Wallentheim, herrar Nyström, Lundqvist, fru Carlqvist, herrar Persson, Karl, Persson, Johan, Strandler och Lundström*;

från andra kammaren: herrar Svensson i Alingsås, Gustafsson i Bogla, fru Svedberg, herrar Nilsson i Bästekille, Nordkvist i Kalmar, Sehlstedt, Andersson i Ronneby, Östrand, Johansson i Lugnvik, fru Andrén och fru Ewerlöf*.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Reservationer

1) av herrar *Ragnar Lundqvist, Nilsson i Bästekille, Sehlstedt, Andersson i Ronneby och Östrand*, vilka ansett, att utskottets utlåtande bort ha följande lydelse:

Det råder självfallet enighet om att olycksfall bland barn bör förebyggas så långt detta är möjligt. Detta gäller alla slag av olycksfall, antingen de sker i eller utanför hemmen. Redan nu bedrivs en omfattande undervisning och propaganda för att förebygga olycksfallen. Sålunda ges i skolorna undervisning i trafikregler och simkunnighet, varjämte Nationalföreningen för trafiksäkerhetens främjande driver propaganda för ökad varsamhet i trafiken och Simfrämjandet strävar efter ökad simkunnighet. Försäkringsbolagen driver en mera allmän propaganda.

Det är möjligt, att bättre resultat skulle kunna uppnås, om propagandan samordnas. En dylik samordning kan emellertid enligt utskottets mening ske på frivillig väg och utan någon statlig utredning. Enligt utskottets mening synes man med avseende på propagandan ha kommit så långt, att en utredning här knappast kan komma att fylla någon egentlig uppgift.

Problemen om forskning och statistik synes enligt utskottets mening kunna lösas på vägar, som redan står öppna.

Då utskottet alltså anser, att en utredning i enlighet med motionärernas yrkande icke skulle ha någon större uppgift att fylla, får utskottet hemställa,

att motionerna I: 292 och II: 479 ej måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

2) av herr *Hjalmar Nilsson*.